

תורה שבעל-פה

בית, חינוך ומשפחה

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(15×4)	—	60	נקודות
פרק שני					
או	—	(10×4)	—	40	נקודות
פרק שלישי					
סה"כ	—			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (60 נקודות)

ענה על ארבע מן השאלות 1-5 (לכל שאלה – 15 נקודות).

1. א. (1) הרב אליהו דסלר ציטט את דברי המדרש שלפניך:
 "כל שאין לו אישה... אינו אדם שלם" (בראשית רבה יז, ב).
 הסבר מדוע אדם שאין לו אישה אינו אדם שלם.
 (2) על פי הרב אליהו דסלר, הסבר מה גורם לאהבה בין בני זוג, ומה גורם לדעיכת האהבה ביניהם.
 (7 נקודות)
- ב. (1) על פי ספר החינוך, הסבר את הטעם למצוות פרייה ורבייה, וכתוב מדוע מצווה זו היא "מצווה גדולה".
 (2) הרא"ש שאל מדוע בברכות האירוסין שבחתונה לא תיקנו חכמים ברכה בנוסח "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו לקדש את האישה".
 הסבר את תשובת הרא"ש על שאלתו.
 (8 נקודות)
2. א. "גזרה החכמה העליונה שיהיה האדם מורכב משני הפכים... ולאדם הזה יכולת... לקנות שלמותו" (הרב משה חיים לוצאטו, רמח"ל).
 על פי רמח"ל, מה הם "שני הפכים" אלו, וכיצד האדם יכול "לקנות שלמותו"? (5 נקודות)
- ב. (1) "יהודה בן תימא אומר הווי עז כנמר" (אבות, פרק ה', משנה כ').
 לפי הרב ישראל ליפשיץ ("תפארת ישראל"), ההנחיה לאדם להיות "עז כנמר" מעוררת שאלה. הסבר את השאלה, וכתוב את תשובתו על שאלה זו.
 (2) "רעה חולה היא אצלנו, שכאשר מתעסקים אנו בצדדי השלמות של גדולינו, הננו מטפלים בסיכום האחרון של מעלתם" (הרב יצחק הוטנר).
 הרב יצחק הוטנר מצביע בדבריו על "רעה חולה". הסבר מהי "רעה חולה" זו, ומהי לדעתו הדרך הראויה ללמוד ממעשיהם של גדולי ישראל.
 (10 נקודות)

3. א. (1) במעמד הקידושין החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי".
הסבר את המשמעות של אמירה זו.
- (2) "בהרבה מקומות נהגו שכותבים וחותמים שטר הכתובה בשני טפסים. טופס אחד נמסר לידי הכלה" (הרב בנימין אדלר).
כתוב מה עושים בטופס שטר הכתובה השני, והסבר את הטעם לכך.
(7 נקודות)
- ב. (1) מהו המעשה המכונה "חופה"? הסבר שתי דעות.
(2) יש מנהג שלפיו כלה מכסה את ראשה במהלך החתונה, ויש מנהג שלפיו כלה אינה מכסה את ראשה כלל במהלך החתונה.
כתוב נימוק לכל אחד מן המנהגים האלה.
(8 נקודות)
4. א. "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמוח את אשתו אשר לקח" (דברים, כ"ד, ה').
(1) לפי רמב"ם, כתוב כיצד יש לקיים את המצווה "נקי יהיה לביתו".
(2) כתוב את השאלה של הרב משה צבי נריה בנוגע למילים "שנה אחת", והסבר את תשובתו.
(9 נקודות)
- ב. דנה וקובי מתכננים להתחתן. במשפחתה של דנה נוהגים שלא לאכול קטניות בפסח, ובמשפחתו של קובי נוהגים לאכול קטניות בפסח.
כיצד על דנה וקובי לנהוג לאחר נישואיהם? הסבר שתי דעות. (6 נקודות)
5. א. (1) "כבד את אביך ואת אמך" (שמות, כ', י"א).
כיצד יש לקיים את מצוות כיבוד הורים? כתוב שני דינים.
(2) על פי ספר החינוך, הסבר את הטעם למצוות כיבוד הורים, וכתוב מהי ההשפעה של קיום מצווה זו על עבודת ה'.
(8 נקודות)
- ב. הרב שאול ישראלי הבחין בין השלב שבו האב חייב ללמד את בנו לקיים כל אחת מן המצוות ובין השלב שבו "מצווה זו מוטלת גם על הילד עצמו".
(1) הדגם באמצעות מצוות ציצית את שני השלבים בחינוך הילד לקיום מצוות.
(2) הסבר את התועלת שבכל אחד מן השלבים האלה לחינוך הילד.
(7 נקודות)

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.**פרק שני** (40 נקודות)

אם למדת **פרקים א'-י"א מהחוברת**, ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

6. **א.** בכמה מקהילות ישראל נהוג לכתוב "שטר תנאים" לפני החתונה.

מהו התוכן של "שטר תנאים", ומתי כותבים אותו? (4 נקודות)

7. **ב.** מהו התוכן של כל אחד משלושת החלקים של ברכת האירוסין,

ומה מבטאת חתימת הברכה? (6 נקודות)

7. **א.** התורה מחייבת את האיש בשלוש חובות כלפי אשתו.

כתוב חובות אלה בלשונך. (3 נקודות)

8. **ב.** "על כן יעזב איש את אביו ואת אִמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית, ב', כ"ד).

(1) "לבשר אחד – הוולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י" (רמב"ן).

מהו ההסבר של רש"י לביטוי "בשר אחד"?

(2) רמב"ן דחה את ההסבר של רש"י לביטוי זה.

מהו הנימוק של רמב"ן לדחייה, ומהו ההסבר שלו לביטוי זה?

(7 נקודות)

8. **א.** הסבר מהי "חומרא דרבי זירא", ומדוע נקבעה חומרה זו להלכה. (5 נקודות)

9. **ב.** (1) מהי המטרה של "דיני הרחקות" בימי הנידה?

(2) בתחילה פסקו שאסור לנשים להתקשט ולהתאפר בימי הנידה, ולאחר זמן התיירו זאת.

הסבר את הסיבה להיתר.

(5 נקודות)

9. **א.** הסבר מיהי אישה "העוברת על דת משה" בנוגע לכיסוי ראשה, ומיהי אישה "העוברת על דת יהודית" בנוגע לכיסוי ראשה. (6 נקודות)
- ב.** הפוסקים דנו בחובת אישה לכסות את ראשה במרחב הפרטי, וציינו שלושה מצבים. כתוב את שלושת המצבים האלה. (4 נקודות)

10. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף — 5 נקודות).
- א.** אדם המקדש אישה בלי לראותה לפני כן, עלול לעבור על מצוות עשה.
- כתוב באיזו מצוות עשה מדובר, והסבר כיצד הוא עלול לעבור על מצווה זו.
- ב.** נשים "משמרות ראשי חודשים" (פרקי דרבי אליעזר).
- הסבר את הקשר הרעיוני בין ראש חודש ובין נשים.
- ג.** הרב מרדכי אליהו כתב כי "הפסק טהרה" הוא "הבדיקה החשובה ביותר לטהרתה של האישה". מהו "הפסק טהרה", ומדוע בדיקה זו היא החשובה ביותר?

/המשך בעמוד 6/

עליך לענות על פרק שני או על פרק שלישי, לפי התכנים שלמדת.

פרק שלישי (40 נקודות)

אם למדת **פרקים א'-ו', י'-י"ד מהחוברת**, ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

11. **א.** בכמה מקהילות ישראל נהוג לכתוב "שטר תנאים" לפני החתונה.
ב. מהו התוכן של "שטר תנאים", ומתי כותבים אותו? (4 נקודות)
ג. מהו התוכן של כל אחד משלושת החלקים של ברכת האירוסין, ומה מבטאת חתימת הברכה? (6 נקודות)

12. **א.** לדעת בית הלל, אדם רשאי לגרש את אשתו "אפילו הקדיחה תבשילו" (גיטין, פרק ט', משנה י').
מדוע הקדחת תבשיל היא עילה לגירושין? כתוב שני הסברים. (6 נקודות)
ב. הדגם מסיפור אחד שלמדת מהי השכנת "שלום בית" בין איש לאשתו באמצעות אדם שלישי. (4 נקודות)

13. **א.** התורה מחייבת את האיש בשלוש חובות כלפי אשתו.
כתוב חובות אלה בלשונך. (3 נקודות)
ב. "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד" (בראשית, ב', כ"ד).
(1) "לבשר אחד – הוולד נוצר על ידי שניהם ושם נעשה בשרם אחד, לשון רש"י" (רמב"ן).
מהו ההסבר של רש"י לביטוי "בשר אחד"?
(2) רמב"ן דחה את ההסבר של רש"י לביטוי זה.
מהו הנימוק של רמב"ן לדחייה, ומהו ההסבר שלו לביטוי זה?
(7 נקודות)

14. **א.** הסבר מהי "חומרא דרבי זירא", ומדוע נקבעה חומרה זו להלכה. (5 נקודות)
ב. (1) מהי המטרה של "דיני הרחקות" בימי הנידה?
(2) בתחילה פסקו שאסור לנשים להתקשט ולהתאפר בימי הנידה, ולאחר זמן התיירו זאת.
הסבר את הסיבה להיתר.
(5 נקודות)

15. שאלות קצרות

- ענה בקצרה על שניים מן הסעיפים א-ג (לכל סעיף – 5 נקודות).
- א.** אדם המקדש אישה בלי לראותה לפני כן, עלול לעבור על מצוות עשה.
- כתוב באיזו מצוות עשה מדובר, והסבר כיצד הוא עלול לעבור על מצווה זו.
- ב.** פוסקים בני זמננו קבעו שנשים חייבות ללמוד תורה. כתוב שני נימוקים לחיוב זה.
- ג.** באר את המושגים "הפסק טהרה" ו"שבעה נקיים".

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך